

Lieta C-411/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 2. septembris

Iesniedzējtiesa:

Finanzgericht Bremen (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 20. augusts

Prasītāja:

S

Atbildētāja:

Familienkasse Niedersachsen-Bremen der Bundesagentur für Arbeit

---

Pamatlietas priekšmets

Personu brīva pārvietošanās – Sociālais nodrošinājums – Direktīva 2004/38/EK – Regula Nr. 883/2004 – Ģimenes pabalsti – Bērnu pabalsts – Pierādījums par iekšzemes ienākumiem – Vienlīdzīga attieksme

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālais jautājums

Vai Direktīvas 2004/38/EK 24. pants un Regulas (EK) Nr. 883/2004 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram citas dalībvalsts valstspiederīgajam, kuram iekšzemē ir tikusi noteikta dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta un kurš nepierāda, ka viņam ir ienākumi iekšzemē no lauksaimniecības un mežsaimniecības, profesionālās darbības, darbības pašnodarbinātas personas statusā vai no algota darba, par pirmajiem trim

mēnešiem no dzīvesvietas vai pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanas brīža nav tiesību uz ģimenes pabalstiem Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē, lasot to kopā ar 1. panta z) punktu, savukārt attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgajam, kurš atrodas tādā pašā situācijā, nepierādot ienākumus iekšzemē no lauksaimniecības un mežsaimniecības, profesionālās darbības, darbības pašnodarbinātas personas statusā vai no algota darba, ir tiesības uz ģimenes pabalstiem Regulas (EK) Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē, lasot to kopā ar 1. panta z) punktu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (turpmāk tekstā – “Direktīva 2004/38”), it īpaši 24. pants

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, it īpaši 1., 3. un 4. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Einkommensteuergesetz [Likums par ienākuma nodokli] (turpmāk tekstā – “EStG”), it īpaši 31. pants, 62. panta 1. un 1.a punkts

Sozialgesetzbuch (SGB) Zweites Buch (II) [Sociālā nodrošinājuma kodeksa II grāmata], 11. pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja ir trīs no 2003. līdz 2010. gadam dzimušu bērnu māte. Prasītājas bērnu tēvs ir viņas vīrs V. Prasītāja, V. un trīs bērni ir Bulgārijas valstspiederīgie.
- 2 2019. gada oktobra beigās prasītāja lūdza atbildētājam piešķirt bērnu pabalstu. Kā dzīvesvietas adresi prasītāja norādīja adresi Brēmerhāfenē [*Bremerhaven*] (Vācija) un šajā ziņā iesniedza dzīvokļa īres līgumu. No turpmākajā procesā iesniegtajām izziņām par dzīvesvietas deklarēšanu un apliecinājumiem par māsaimniecībā dzīvojošajām un deklarētām personām kā viņas, viņas vīra un viņas trīs bērnu ieceļošanas no Bulgārijas dienu izrietēja 2019. gada 19. augusts un kā ievākšanās īres dzīvoklī dienu – tāpat 2019. gada 19. augusts. Izvērtējot kopumā minētos un citus iesniegtos dokumentus, atbildētāja guva pārliecību par to, ka prasītājas un viņas trīs bērnu dzīvesvieta kopš 2019. gada 19. augusta atrodas iekšzemē EStG 62. panta izpratnē. Atbildētāja ar viņiem attiecīgi piešķirtajiem identifikācijas

- numuriem atbilstoši *ESStG* 62. panta 1. punkta otrajam teikumam un 63. panta 1. punkta trešajam teikumam varēja arī identificēt prasītāju, viņas vīru un viņas trīs bērnus.
- 3 Administratīvajā procesā prasītāja norādīja, ka viņa no 2019. gada 19. augusta līdz 4. novembrim bija darba meklējumos un kopš 2019. gada 5. novembra ir nodarbināta pie *Z-Service GmbH* Brēmerhāfenē kā darbiniece ar normālu nedēļas darba laiku 20 stundas nedēļā. Viņa iesniedza tā paša uzņēmuma darba devēja izziņu, atbilstoši kurai viņas vīrs V. tur kopš 2019. gada 5. novembra bez pārtraukuma ir nodarbināts regulāri 20 stundas nedēļā.
  - 4 Ar 2019. gada 27. decembra lēmumu atbildētāja noraidīja bērnu pabalsta piešķiršanu par trim bērniem, sākot ar 2019. gada augustu. Par to prasītāja 2020. gada 20. janvārī iesniedza atbildētājai iebildumu. Pamatojumā prasītāja norādīja, ka viņai un viņas ģimenei ir tiesības brīvi pārvietoties. Viņas vīrs laikā no 2019. gada 5. novembra līdz 12. decembrim esot strādājis. Tāpēc darba ņēmēja statuss esot konstatējams. Viņa pati darbu esot atradusi 2020. gada 17. janvārī.
  - 5 Ar 2020. gada 6. aprīļa lēmumu par iebildumu atbildētāja noraidīja prasītājas iebildumu kā nepamatotu.
  - 6 Atbildētāja pamatoja savus lēmumus būtībā šādi: Vācijā dzīvojošie Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas valstspiederīgie, kuriem ir tiesības brīvi pārvietoties, atbilstoši *ESStG* 62. panta 1.a punktam pirmajos trīs mēnešos pēc dzīvesvietas vai pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanas Vācijā var saņemt bērnu pabalstu tikai tad, ja viņi gūst regulārus ienākumus iekšzemē no lauksaimniecības un mezsaimniecības, profesionālās darbības, darbības pašnodarbinātas personas statusā vai no algota darba. Tiesības uz bērnu pabalstu šajā gadījumā pirmajos trīs mēnešos pēc dzīvesvietas noteikšanas Vācijā nebija, jo pirmajos trīs mēnešos neesot tikuši gūti ienākumi iekšzemē. Prasītāja neveicot profesionālo darbību, un bērnu tēvs V. laikposmā no 2019. gada 5. novembra līdz 12. decembrim esot bijis nodarbināts tikai minimāli.
  - 7 Par 2020. gada 6. aprīļa lēmumu par iebildumu prasītāja 2020. gada 10. maijā cēla prasību iesniedzējtiesā. Pamatojumā viņa norāda, ka tiesības uz bērnu pabalstu ir konstatējamas, jo viņas vīrs V. faktiski strādā.
  - 8 Prasītāja būtībā lūdz noteikt atbildētājai pienākumu, atceļot 2019. gada 27. decembra lēmumu, kas apstiprināts ar 2020. gada 6. aprīļa lēmumu par iebildumu, piešķirt viņai bērnu pabalstu par bērniem S., N. un A. par 2019. gada augustu, septembri un oktobri.
  - 9 Atbildētāja lūdz prasību noraidīt.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 10 Vācijas bērnu pabalsts tiek piešķirts to saņēmējiem neatkarīgi no vecāku ienākumiem un novērtējuma brīvībā ietilpstoša individuāla personisko vajadzību vērtējuma. Tas tiek finansēts nevis no saņēmēju iemaksām, bet gan no nodokļiem. Pabalstam saskaņā ar *ESiG* 31. pantu ir dubulta funkcija. Tā mērķis atbilstoši *ESiG* 31. panta pirmajam teikumam ir konstitucionālajās tiesībās noteiktā bērna eksistences minimuma, ieskaitot aprūpei, audzināšanai un izglītošanai nepieciešamo līdzekļu, atbrīvošana no nodokļiem un saskaņā ar *ESiG* 31. panta otro teikumu – ģimenes sociāltiesiskā atbalstīšana, ciktāl bērnu pabalsts minētajam nav nepieciešams.
- 11 Vācijas bērnu pabalsts kā valsts ieguldījums ģimenes budžetā, kura mērķim ir jābūt samazināt bērnu uzturēšanas izdevumus, ir kompensācija, lai segtu ģimenes izdevumus. Tas ir sociālā nodrošinājuma pabalsts, kas ir viens no ģimenes pabalstiem atbilstoši Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunktam, lasot to kopā ar 1. panta z) punktu.
- 12 2019. gada jūlijā tika ieviests *ESiG* 62. panta 1.a punkts. Šis tiesiskais regulējums pirmo reizi ir jāpiemēro bērnu pabalsta noteikšanai, kas attiecas uz laikposmiem pēc 2019. gada 31. jūlija. *ESiG* 62. panta 1.a punkta pirmajā teikumā tostarp ir noteikts, ka citas dalībvalsts valstspiederīgajam pirmajos trīs mēnešos pēc dzīvesvietas vai pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanas iekšzemē nav tiesību uz bērnu pabalstu. Minētais saskaņā ar *ESiG* 62. panta 1.a punkta otro teikumu nav spēkā, ja viņš pierāda, ka iekšzemē gūst ienākumus no lauksaimniecības un mezsaimniecības, profesionālās darbības, darbības pašnodarbinātas personas statusā vai no algota darba, tātad ir darba ņēmējs.
- 13 Prasītāja nav pierādījusi, ka viņa strīdīgajos 2019. gada mēnešos no augusta līdz oktobrim bija darba ņēmēja. Tā kā viņa kā Bulgārijas valstspiederīgā ir citas dalībvalsts valstspiederīgā un pēc ieceļošanas ar savu vīru un saviem trīs bērniem no Bulgārijas 2019. gada 19. augustā viņai ir tikusi noteikta dzīvesvieta iekšzemē, viņa atbilstoši *ESiG* 62. panta 1.a punkta pirmajam teikumam ir izslēgta no Vācijas bērnu pabalsta saņemšanas par trim pirmajiem mēnešiem pēc savas dzīvesvietas nodibināšanas iekšzemē, tātad par strīdīgajiem 2019. gada mēnešiem no augusta līdz oktobrim.
- 14 Turpretim tādu Vācijas Federatīvās Republikas pilsoņu tiesības uz bērnu pabalstu, kuriem pēc uzturēšanās citā dalībvalstī ir tikusi noteikta iekšzemē dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta, nav atkarīgas no tā, vai viņi ir darba ņēmēji.
- 15 Vācijas likumdevējs pieņēma, ka šī nevienlīdzīgā attieksme atbilst Savienības tiesībām, jo bērnu pabalsts var neapzināti mudināt uz ieceļošanu no citām dalībvalstīm un ir jānovērš nesamērīga sociālā nodrošinājuma sistēmas izmantošana Vācijā. Bērnu pabalstam nestrādājošu citas dalībvalsts valstspiederīgo gadījumā esot sociāla pabalsta raksturs un kā ienākumi sociālās jomas tiesību aktos paredzētas nepieciešamības pēc palīdzības gadījumā tas

- mazinātu vajadzības (skat. *SGB II* 11. panta 1. punktu). Tāpēc esot piemērojams Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkts, kurā – atšķirībā no Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā ietvertās vienlīdzīgas attieksmes prasības – ir paredzēta izslēgšana no tiesībām uz sociālo palīdzību pirmajos trīs uzturēšanās mēnešos.
- 16 Jautājums, vai un – attiecīgā gadījumā- cik lielā mērā Regulas Nr. 883/2004 4. pantam varētu būt pretrunā Vācijas bērnu pabalsta nepiešķiršana nestrādājošiem citas dalībvalsts valstspiederīgajiem pirmajos trīs mēnešos pēc dzīvesvietas vai pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanas iekšzemē, federālās valdības 2019. gada 25. marta likumprojektā netiek tieši analizēts. Vācijas likumdevējs iespējamu Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietvertās vienlīdzīgas attieksmes prasības pārkāpumu acīmredzami uzskata par pamatotu ar Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā ietverto iespēju ierobežot nestrādājošu citas dalībvalsts valstspiederīgo piekļuvi valstu sociālās palīdzības sistēmām.
- 17 Turklāt federālās valdības likumprojektā tiek norādīts uz Tiesas argumentāciju 2016. gada 14. jūnija spriedumā (C-308/14, Komisija/Apvienotā Karaliste, ECLI:EU:C:2016:436, 63. un nākamie punkti) par tiesisko regulējumu saistībā ar bērnu pabalsta piešķiršanu Apvienotajā Karalistē, atbilstoši kurai Regulā Nr. 883/2004 saistībā ar ģimenes pabalstiem ir paredzētas tikai kolīziju normas, kurās ir noteikts, kuras valsts tiesības ir jāpiemēro pārrobežu gadījumos. Regulā Nr. 883/2004 nav ietverti sociālā nodrošinājuma pabalstu izmantošanai izvirzītie materiāltiesiskie nosacījumi. Tie ietilpst attiecīgā valsts likumdevēja kompetencē.
- 18 Turpretim doktrīnā tiek pārstāvēts viedoklis, ka Vācijas bērnu pabalsts nevar tikt uzskatīts par sociālo palīdzību Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē, jo tas tiek piešķirts bez vajadzību pārbaudes. Vācijas bērnu pabalsts kā ģimenes pabalsts Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē, lasot to kopā ar 1. panta z) punktu, ir īsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, kas neesot jāuzskata par sociālo palīdzību Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punkta izpratnē.
- 19 Šo viedokli varētu apstiprināt tas, ka Vācija ir arī atbildīga par ģimenes pabalstu piešķiršanu nestrādājošiem citas dalībvalsts valstspiederīgajiem, kas dzīvo iekšzemē. Regulas Nr. 883/2004 67. pantā ir paredzēts, ka personai ir tiesības uz ģimenes pabalstiem saskaņā ar kompetentās dalībvalsts tiesību aktiem, tajā skaitā, par savas ģimenes locekļiem, kas dzīvo citā dalībvalstī tā, kā tas būtu bijis, ja viņi dzīvotu pirmajā minētajā dalībvalstī. Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punktā kompetence attiecībā uz strādājošiem citas dalībvalsts valstspiederīgajiem tiek piešķirta dalībvalstij, kurā tiek veikta darbība nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā, un attiecībā uz nestrādājošiem citas dalībvalsts valstspiederīgajiem – dzīvesvietas valstij.
- 20 Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ir ietverta vienlīdzīgas attieksmes prasība. Atbilstoši tam, ja šajā regulā nav noteikts citādi, personām, uz kurām attiecas šī regula, pienākas tādi paši pabalsti un ir tādi paši pienākumi, kādi ir paredzēti kādas dalībvalsts tiesību aktos tās valstspiederīgajiem.

- 21 Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietvertās vienlīdzīgas attieksmes prasības neievērošana nozīmē, ka, ņemot vērā Savienības tiesību piemērošanas pārākumu, netiek piemērota valsts tiesību diskriminējošā pazīme, piemērojot pārējos tiesību uz pabalsta piešķiršanas nosacījumus (Tiesas pastāvīgā judikatūra kopš 1976. gada 16. decembra sprieduma 63/76 *Inzirillo*, ECLI:EU:C:1976:192).
- 22 Izslēdzot nestrādājošus citas dalībvalsts valstspiederīgos no bērnu pabalsta saņemšanas pirmajos trīs mēnešos pēc dzīvesvietas vai pastāvīgās dzīvesvietas noteikšanas iekšzemē atbilstoši *EStG* 62. panta 1.a punkta pirmajam teikumam, runa ir par atklātu tiešu diskrimināciju, jo izšķirošais nošķiršanas kritērijs ir valstspiederība. Pašā Regulā Nr. 883/2004 nav ietverts (tiešs) tiesiskais regulējums, kas pieļauj šādu atšķirīgu attieksmi. Tāpēc, ja pieņemtu, ka *EStG* 62. panta 1.a punkta pirmais teikums ir pretrunā Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietvertajai vienlīdzīgas attieksmes prasībai, nebūtu jāpiemēro tiesību normas diskriminējošās sekas (pabalsta nepiešķiršana). Šādā gadījumā prasītājas tiesības uz bērnu pabalsta piešķiršanu strīdīgajos 2019. gada mēnešos no augusta līdz oktobrim izrietētu no *EStG* 62. panta 1. punkta 1) apakšpunkta un 63. panta 1. punkta otrā teikuma, lasot tos kopā ar 32. panta 1. un 3. punktu.
- 23 Turpretim, ja pieņemtu, ka Regulas Nr. 883/2004 4. pantā ietvertās vienlīdzīgas attieksmes prasības pārkāpums ir pamatots ar Direktīvas 2004/83 24. panta 2. punktā paredzēto iespēju ierobežot nestrādājošu citas dalībvalsts valstspiederīgo piekļuvi valstu sociālās palīdzības sistēmām, prasītājai atbilstoši *EStG* 62. panta 1.a punkta pirmajam teikumam nebūtu tiesības uz bērnu pabalsta piešķiršanu par strīdīgajiem 2019. gada mēnešiem no augusta līdz oktobrim.